

Maija Sladkowski

Moniäänisyys

Katsaus Billboard-listan taustalauluihin

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Muusikko (AMK)

Musiikin tutkinto

Opinnäytetyö

16.05.2018

Tekijä	Maija Sladkowski
Otsikko	Moniäänisyys
Sivumäärä	32 sivua
Päivämäärä	16.05.2018
Tutkinto	Muusikko (AMK)
Koulutusohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikintekijä
Ohjaaja(t)	Lehtori Jukka Väisänen (Ohjaaja) Lehtori Raili Honkanen-Korhonen (Arvio)
<p>Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia moniäänisyyksiä menestystekijänä populaarimusiikissa. Keräsin 1946-2017 väliseltä ajalta Billboard-listalta vuoden hittikappaleet kolmesta genrestä. Moniäänisyyden aitoja vaikutuksia on vaikea todistaa tutkimuksellisesti. Sen vuoksi esittelen esittelin työssäni tietoperustaa moniäänisyyden sosiaalisesta, fysikaalisesta ja psykologisesta merkityksestä, koska halusin esitellä laajemmin äänen monipuolisia mahdollisuuksia ja äänen läsnäoloa jokapäiväisessä elämässämme. Toivon kirjallisuuskatsauksen avaavan lukijalle laajemmän näkökulman äänen monipuolisiin käyttötarkoituksiin ja vaikutuksiin.</p> <p>Analysin Billboard-listan kappaleista moniäänisyyksien käyttöä. Havainnointi tapahtui kuulovaraisesti ja tein merkintöjä moniäänisyyksien ilmenemisestä biisikohtaisesti. Tein biisikohtaisen tilaston, jossa näkyy missä biiseissä moniäänisyyksiä ilmenee. Merkittävin havainto oli se, että suurimmassa osassa kaikista 1946-2017 vuosien kolmen genren biiseissä käytettiin moniäänisyyksiä. Pienessä osassa oli vain päälaulumelodia ilman taustalauluja, ja vain murto-osassa ei ollut lainkaan ihmisääntä.</p> <p>Tilastohavainnoinnin jälkeen kuuntelin ja tutkin muita merkittäviä pop-historian hittejä noin 100 kappaletta, joissa moniäänisyyttä ilmenee. Löysin yhteneväisyyksiä moniäänisyyksien rakenteellisessa kehityksessä biiseissä. Billboard-listan ja muiden käsittelemieni hittibiisien perusteella jaoin moniäänisyyksien biisikohtaisen etenemistyylin kahteen kategoriaan. Kutsun näitä kategorioita nimillä <i>minimaalinen ja rikkaampi käyttö-/etenemistyyli</i>. Moniäänisyyksien minimaalisessa etenemistyyllissä korostuu vähäisempi päämelodian koristelu, ja rikkaammassa taas moniäänisyys ilmenee niin äänimäärän, laadun ja saundillisuuden runsautena.</p>	
Avainsanat	Moniäänisyys, ääni, laulu, psykologia, kulttuuri, pop, hitti, billboard

Author	Maija Sladkowski
Title	Multiple Vocals
Number of Pages	32 pages
Date	16 May 2018
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Music Production
Supervisors	Jukka Väisänen, MMus Raili Honkanen-Korhonen, MMus
<p>The major objective of this study is to investigate backing vocals in popular music and why backing vocals are so widely used. My aim is to search for deeper meanings of multiple vocals' psychological effects or how multiple vocals might increase a song's potential to sound like a hit and eventually become one. I analyzed and listened to all the songs from Billboard Year End Hits list in three genres: Pop, RnB/Hip Hop/Soul and Country/Western from 1946 to 2017. I made statistics based on this Billboard list and it shows us that over 70% of those 215 hits include backing vocals.</p> <p>Also, after making the Billboard statistics I listened to around 100 other legendary and remarkable songs from pop history. I developed two aesthetical style categories of backing vocals' progression in songs. I call these categories <i>minimal progression</i> and <i>rich progression</i>. Most of the popular songs with main vocals and backing vocals can be put into one of those two progression style types. Minimal progression means minimal backing vocals' aesthetics in a song and rich progression means rich use of backing vocals throughout the song.</p>	
Keywords	Backing vocals, multiple vocals, culture, psychology, pop, hit, billboard

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ääni – mikro- ja makrotaso	3
2.1	Sonoluminesenssi	3
2.2	Melu	4
2.3	Ääni ja ilma	4
2.4	Ääni ja lääketiede	5
3	Äänen psykologiset ja sosiaaliset ulottuvuudet	5
3.1	Ääni – tuttu ja turvallinen äiti	6
3.2	Muistot ja mieltymykset	7
3.3	Psykoanalyysi ja äänen eroottisuus	8
4	Moniäänisyys – ennen ja nyt	8
4.1	Luonto ja yläsävelsarja	8
4.2	Esi-isiemme heimotanssit ja yhteislaulu	9
4.2.1	Kuorolaulun juuret ja historia	10
4.2.2	Yhteisön voima	11
4.3	Eläinkunta	12
4.4	Kuorolaulun voima ja terapeuttiset vaikutukset	13
4.4.1	Moniäänisen musiikin kuuntelu	13
5	Taustalaulut populaarimusiikissa	14
5.1	Teknologia	15
5.2	Hittifaktori	16
5.3	”Billboard Year End”-hitit 1946-2017	18
6	Laadullinen analyysi Billboard-kertosäkeistä opinnäytetyössäni	25
6.1	Voimakas vai minimaalinen moniäänisyyksien käyttö	25
7	Pohdinta – Yksilön ja yhteisön oma sonoluminesenssi	29
	Lähteet	31

1 Johdanto

Olen pohtinut moniäänisen laulun vaikutuksia eri näkökulmista jo kauan, sillä pienestä asti olen pitänyt moniäänistä laulua kiehtovana, läheisenä ja luonnollisena asiana. Aihevalintani johtuu musikaalisesta perhetaustastani, koulun kuorolauluvuosista ja innostuksesta kirjoittamaan ja tuottamaan biisejä. Lapsuudessa ja murrosiässä kuuntelin huomaamattani biisejä eri vuosikymmeniltä, joissa oli aina rikkaat moniäänisyydet. Sain niistä aina kylmiä väreitä ja jäin kuuntelemaan niitä toistolla kyllästymättä. Samoja kokemuksia oli ystävällänikin, ja aloin jo silloin kysymään mielessäni itseltäni – miksi? Miksi moniäänisyys saa meissä aikaan näin voimakkaita kokemuksia? Miksi ihomme menee kananlihalle, kun kuulemme moniäänisyyksiä esimerkiksi pop-biisissä? Jos ääni pelkästään on jo kiehtova asia, niin jostain syystä moniääninen laulu aiheuttaa toisissa ihmisissä kylmiä väreitä herkemmin. Ainakin meissä ystäväni kanssa se aiheutti samanlaisia kokemuksia, kun peilasimme toisiamme ja puhuimme samanlaisista reaktioistamme.

Minkälainen efekti syntyy, kun biisiin lisätään moniäänistä laulua? Tekevätkö moniäänisyydet biisistä helpommin muistettavan ja vahvemman? Voivatko moniäänisyydet näin lisätä biisin mahdollisuutta tulla hitiksi? Miksi moniäänisyydet ovat muodostuneet niin luonnolliseksi osaksi biisin tuotantoa? Tai miksi ne koetaan luonnollisiksi? Mistä kaikki on saanut alkunsa? Ja mistä moniäänisyyden voima voisi johtua? Näitä kysymyksiä pyrin tarkastelemaan eri näkökulmista.

Työssäni on kirjallisuuskatsauksen piirteitä, koska olen tutustunut useisiin lähdemateriaaleihin ja käsittelen yleisesti ääneen liittyviä asioita. Päädyin esittelemään joitakin, toisaalta ääneen liittyviä perusilmiöitä, mutta toisaalta ehkä yllättäviä ja haastaviakin aiheita, kuten sonoluminesenssi (eli valon aikaansaaminen ääniaaltojen avulla), koska pyrkimykseni on avata laajemmin äänen merkitystä tutkimuksissa ja yleisestikin työkaluna. Haluan avata lukijalle, missä kohtaamme ääntä ja miten käytämme tai voimme käyttää ääntä muualla kuin musiikissa, koska uskon siihen, että kun ymmärtää sen laajat käyttömahdollisuudet, niin voi ymmärtää myös työni varsinaisen teeman – moniäänisyydet ja niiden haasteelliset piirteet.

Äänellä ja yleisemmin ääniaalloilla on laajat käyttömahdollisuudet, kuten esimerkiksi teollisuudessa ja lääketieteessä. Äänellä on moninaisia fyysisiä vaikutuksia meidän

kehoomme ja mieleen sekä yhteiskuntaan, mutta emme vielä tiedä kaikkia äänen ja yleisesti ääniaaltojen mahdollisuuksia ja käyttötarkoituksia.

Opinnäytetyössäni on filosofista pohdiskelua, mahdollisten yhtymäkohtien tarkastelua, syiden ja seurausten etsimistä. Haluan etsiä ja esittää kysymyksiä, joita olen itse pohtinut viime vuosina ja halunnut löytää yhtymäkohtia ja linkkiytymiä eri aloilta ja eri aiheista. Pohdin myös kysymyksiä, jotka saisivat aikaan uusia näkökulmia musiikkipsykologiseen tarkasteluun, ja innostaisivat tutkijoita etsimään yhtymäkohtia aihealueiden välimaastoista. Näin innovaatiot yleensä syntyvätkin. Tavoitteenani on siis lisätä tietoisuutta ja innovaatiohenkeä alojen välimaastoissa. On haastavaa käsitellä moniäänisyyksiä ilman, että uppoutuu äänen sekä ääniaaltojen ominaisuuksiin ja vaikutuksiin. Haluan antaa lukijalle enemmän purtavaa itse ääniaalloista eri alojen kehyksissä, jotta lukija voisi pohtia laajemmin ääntä, moniäänisyyttä ja niiden merkitystä eri näkökulmista. Pohjustan aluksi äänikäsitteistöä tiedekatsauksella luvussa 2 ja käsittelen yleisesti ääntä ja sen psykologisia vaikutuksia sekä tuon esille omia filosofisia pohdintoja. Siirryn tekstissäni koko ajan syvemmälle kohti varsinaista moniäänisyys-teemaani ja luvussa 5.3 vihdoin Billboard-listan hittien moniäänisyyksien tutkimiseen.

Musiikintekijä- ja tuottajataustani kehyksissä minun opinnäytetyön merkittävin kysymys tai pohdinnan aihe itselle sekä alalla oleville on: *Miten moniäänisyys ilmenee Billboardin kolmen genren vuoden hittibiiseissä ajalta 1946-2017?* Pohdin myös mikä merkitys melodiaan nähden oikein sijoitetuilla ja tuotetuilla moniäänisyyksillä voi olla biisin hittifaktoriin?

Opinnäytetyöni työtavassa/metodissa on nähtävissä viitteitä Grounded Theory:n tutkimusmenetelmään, vaikkakin käytä sitä puhtaana viisivaiheisena menetelmänä. Otan siitä mallia sikäli, että aineiston pohjalta pyrin muotoilemaan kategorioita, miten moniäänisyys ilmenee hittibiiseissä. Grounded Theory:n piirteiden mukaisesti jäsensin moniäänisyyteen liittyvää aineistoa vaiheittain. Nimesin käsitteitä ensimmäisessä vaiheessa ja yhdistelin moniäänisyyden ilmiöitä luomaani kahteen kategoriaan *minimaalinen ja rikkaampi käyttö-/etenemistyyli*. Havaitsin, että opinnäytetyöni tekoprosessi mukaili Grounded Theorya kirjoittamiseni loppuvaiheessa (Virtuaali AMK 2007).

2 Ääni – mikro- ja makrotaso

Ihminen havaitsee ääniaallot kuuloaistimuksena kuuloelimillään. Ihminen kuitenkin havaitsee ääntä vain sen rajoitetun 20 - 20 000 hertsin taajuusspektrin verran, ellei useimmiten vielä rajoitetummin. Emme ajattele äänen mekaanista matkaa kuuloeliimiimme ja niistä tajuntaamme, mutta ääniaalto tarvitsee edetäkseen aina väliaineen, kuten esimerkiksi ilman, metallin tai veden. Tyhjiössä ääni ei vaan yksinkertaisesti pääse liikkumaan mihinkään suuntaan lähteestään. Ääniaallot ovat mukana todella monessa fysikaalisessa ilmiössä.

Muusikot ja musiikista nauttivat ihmiset eivät välttämättä aina pysähdy miettimään, että ääniaallot ovat niin merkittävä tekijä muussakin kuin musikaalisessa yhteydessä. Musiikkipiireissä ja musiikkikoululaitoksissa käydään läpi hyvin paljon musiikkiteoriaa, käytäntöä, tekniikoita, historiaa, mutta äänen muita käyttötarkoituksia ja äänen vaikutuksia käydään hyvin vähän tai ei ollenkaan. Pysähdymmekö ikinä miettimään, että ääniaalloilla voi saada aikaan valoa? Tai kuvan? Ultraäänikuvaus voi tuntua itsestäänselvyydeltä, mutta sen avulla ihminen voi kaikuluotaimen tavoin kivuttomasti ja turvallisesti saada kuvan kehon sisällä olevista elimistön tapahtumista, ilman haitallista ionisoivaa säteilyä. Ultraäänien fysikaaliset mahdollisuudet ovat muutenkin erittäin laajat, sillä ultraääni on värähtelevää energiaa. Ultraäänellä voidaan lämmitellä, kun saadaan aikaan alipainetta nesteeseen, minkä avulla neste kuumenee. Ilmiötä kutsutaan kavitaatioksi. Ultraääniaaltoja hyödyntävillä tekniikoilla voidaan myös hitsata erilaisia materiaaleja. Sonoluminesenssi-ilmiössä taas äänellä voi saada aikaan valoa, kun voimakkaat ultraääniaallot kohdistuvat vedessä olevaan alipainekuplaan. Tästä tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

2.1 Sonoluminesenssi

Pelkkä luminesenssi on ilmiönä siis valokemiallinen prosessi. Kyse on valon vapautumisesta, kun aineeseen kohdistetaan suuri paine tai voimamäärä, mikä saa aineen elektronit ”kärsimään” energiayltäkylläisyydestä. Elektronit hylkäävät tämän energiaylimäärän ja se saa aikaan valoa. Sitä voimakkaampi valo, mitä suuremman määrän ylimääräistä energiaa elektronit hylkäävät (Eskola 2014.). Kun tällaisen aineeseen kohdistuvan ylipaineen muodostaa ääni, niin silloin puhutaan sonoluminesenssista. Sonoluminesenssi voidaan saada aikaan, jos esimerkiksi

vedessä olevaan kuplaan kohdistetaan voimakas ultraäänikenttä. Elektronit hylkäävät itseensä kohdistetun ylimääräisen energian ja hylätty energia ilmenee valoaaltona (Voutilainen 2000, 2).

2.2 Melu

Altistumme usein melulle, erityisesti suurissa kaupungeissa. Voimakas ääni tai yleisemmin melu, voi hetkellisesti vahingoittaa ihmisen kuuloa tai vaurioittaa sen pysyvästi. Kova melu saa meidän kehon aktivoitumaan ja erittämään stressihormoneja. Rauhallisessa ja hiljaisessa ympäristössä asuvat ihmiset kärsivät paljon vähemmän kohonneesta verenpaineesta kuin meluisassa ympäristössä asuvat. On huomattu selkeää linkittäytyneisyyttä ympäristön meluisuuden ja sydäntautikuolleisuuden välillä. Melu siis voi hitaasti heikentää ihmistä, jos hän altistuu liian usein voimakkaille äänilähteille, esimerkiksi asuinalueellaan tai työpaikallaan. Melun on huomattu myös merkittävästi kasvattavan mielenterveysongelmien riskiä. (Puttonen 2016). Äänenvoimakkuudella on siis suuret vaikutukset ihmisen psyykkeeseen. Tai kyse on pikemminkin suuresta määrästä voimakkaita sekalaisia äänentaajuuksia, joissa ei ole havaittavissa mitään musiikillista viitettä, luonnonmukaisuutta, symmetriaa tai säännönmukaisuutta. Ihmismieli pyrkii aina löytämään jotain tuttua, luonnollista ja turvallista – sitä, mitä löytyy luonnosta. Ihmismieli rauhoittuu ja toipuu stressistä, kun se saa ärsykeikseen säännönmukaisia kuvioita, ilmiöitä ja signaaleita. Ihmismieli viehätty niistä, sillä tuttu ja turvallinen luonto on täynnä tällaisia säännönmukaisuuksia. Ihmismieli viehätty ja rauhoittuu mm. luonnossa esiintyvistä äänistä, lintujen laulusta/kommunikoinnista, veden sorinasta, säännönmukaisista kuvioista kukissa, kasveissa, puissa, eläinten turkissa. Aivomme analysoivat kuulemiemme ääniaaltojen esteettistä kokonaisuutta, ja jos kokonaisuus ei anna viitteitä mistään säännönmukaisuudesta, se on aivoillemme epälooginen ja kaaosta muistuttava kokemus, mikä saa kehossamme aikaan stressireaktion. Näkyviä fyysisiä muutoksia alkaa muodostumaan fyysisesti havaittaviksi asti vasta sitten, kun on ollut altistunut stressireaktiolle pitkään.

2.3 Ääni ja ilma

Ääni voi kannatella asioita ilmassa. Äänilevitaatio on ollut nousemassa suosioon tutkijapiireissä, ja tutkimusryhmät ympäri maailmaa ovat erityisesti viime vuosina olleet

todella innostuneita kehittämään akustista levitaatiota ja siihen tarkoitettuja laitteita, niin sanottuja kannattimia. Akustista levitaatiota hyödyntävä laite siis yksinkertaisesti kannattelee ja leijuttelee pienikokoisia esineitä ilmassa. (Luotola 2015.) Laitteen muodostama levitaatio perustuu ultraääniaaltojen vuorovaikutuksessa syntyviin kohtiin, joissa akustinen paine kumoaa painovoiman vaikutuksen. Akustiset levitaattorit ovat tällä hetkellä vielä kehityksessä olevia laitteita, mutta niillä jo nyt pystyy kannattelemaan ilmassa pieniä kappaleita. Alunperin akustinen levitaattori oli kehitetty NASA:n käyttöön, simuloimaan mikropainovoiman olosuhteita. Leijutustekniikan päättähtäin on tällä hetkellä lääketiede ja teollisuus (Nummila 2012.).

2.4 Ääni ja lääketiede

Ultraäänen ja kudosten vuorovaikutuksia on tutkittu aktiivisesti jo 1950-luvulta lähtien. Äänen avulla voidaan tappaa viruksia. Vuonna 2008 tehty tutkimus osoitti, että joukolla matemaattisesti määriteltäviä taajuusarvoja voidaan deaktivoida, eli pysäyttää helpporakenteisia viruksia. Tämä teknologia pohjautuu ajatukseen siitä, että jokaisen fyysisen kappaleella on luontainen "ominaisresonanssitaajuus"; taajuus, jolla kappale luonnollisesti resonoi (Schirber 2008). Eli säätelemällä ääniaallon pituutta ja tehoa voidaan siis vaikuttaa kudokseen tai haluttuun kohteeseen erittäin tarkasti. Ääniaallon voima keskitetään haluttuun pisteeseen, esimerkiksi syöpäsoluun, jolloin ääniaallon muodostama keskitetty energia kuumentaa ja tappaa solun. Ultraäänimenetelmä on erittäin mullistava, sillä potilaan ei välttämättä tarvitse lainkaan käydä läpi verellistä leikkausta. Kehon ei tarvitse kokea fyysisestä leikkauksesta aiheutuvaa kipua ja kärsiä leikkauksen jälkeisestä kivusta ja toipumisesta. Ääniaalloilla voidaan kuljettaa myös lääkkeitä paremmin kudokseen tai yleisesti halutulle alueelle (Leino 2017).

3 Äänen psykologiset ja sosiaaliset ulottuvuudet

Ääniaaltojen fyysinen vaikutus kuuloelinten kautta hermostoon ja siitä kehoomme, käytökseemme ja tunteisiimme on ainoa laatuinen jokaisen kohdalla. Makuja ja mieltymyksiä on yhtä paljon kuin ihmisiäkin, mutta meitä yhdistää se, että meistä jokaisen oma uniikki tapa reagoida, kokea ja mieltää auditiivista informaatiota alkaa jo ennen syntymäämme – elämämme ensimmäisinä kuukausina, kun olemme äidin suojassa, turvallisessa kohdussa.

3.1 Ääni – tuttu ja turvallinen äiti

Tietävästi jo sikiötasolla kohdussa lapsi alkaa oppimaan tuntemaan ja erottamaan äitinsä kohtuun asti resonoivan äänen kaikkien muiden äidin kehon läpi kulkevien äänien joukosta. Ääniaallot menettävät suurimman osan ylä- ja keskitaajuuksista matkatessaan kohtuun, ja sen takia sikiö saa kuultavakseen ja koettavakseen suurimmaksi osaksi vain matalempia taajuuksia. Sikiöaikaisista musiikkiaistimuksista väitellyt musiikkikasvatuksen tohtori Kaarina Marjanen on väitöskirjassaan tuonutkin esille sen, että kohdussa olevan sikiön kokemukset musiikista ja äänestä vaikuttavat syntymän jälkeen tulevaisuudessa sen emotionaaliseen ja musiikilliseen kehitykseen (Marjanen 2009). Sikiö esimerkiksi oppii kehittyessään erottamaan äidin puheen ja tottuu äitinsä puhumaan kieleen. Vaikkei sikiö ymmärräkään vielä sanoja, se mielellään kuuntelee äidin ääntä, varsinkin raskauden viimeisellä kolmanneksella. Sikiö reagoi äidin kokemiin tunnelmiin aina, ja alkaa jo noin 16-viikkoisena reagoimaan kohdun ulkopuolelta tuleviin ääniin. Marjanen on myöntänyt myös, että vauvaa rauhoittaa syntymän jälkeen eritoten juuri ne laulut, joita hän kuuli jo sikiövaiheessaan.

Tämän aiheen ympärillä on pohdittu myös sitä, miksi esimerkiksi ihmiset nauttivat bassorikkaasta musiikista – etenkin ollessaan subwoofereilla varustetuissa autoissaan. Onkin esitetty teorioita siitä, että kyseinen asetelma muistuttaa todella paljon sikiöasetelmaa. Vaikkei ihminen tiedosta tilannetta ja kokemuksen samankaltaisuus tapahtuu alitajunnan tasolla, ihmisen mieli tuottaa mielihyvän hormoneja, sillä auto toimii ihmiselle alitajuisesti versiona siitä tutusta ja turvallisesta äidin kohdusta ja matalat bassorikkaat biisin taajuudet ovat ikään kuin se oman tutun ja turvallisen äidin ääni. Ääni, josta sikiö tietävästi kuulee vain matalimmat taajuudet.

Jarkko Uron artikkelissa Marjanen ottaa kantaa Ritmo-mahakaiuttimiin, joilla voidaan soittaa sikiölle musiikkia suoraan kohtuun tai esimerkiksi tehdä isän ja sisarusten äänistä vauvalle yhtä tuttuja kuin äidin ääni. Marjasen mukaan mahamusiikkikaiutin voi olla jopa haitallinen sikiön normaalille kehitykselle. On vaan tiettyjä luonnonmukaisia periaatteita, joiden puitteissa ihmiskeho on lähtökohtaisesti sikiövaiheesta asti tottunut käymään läpi, ja liian aikainen ulkomaailman kuunnelluttaminen sikiölle voi olla haitallista. (Uro 2010.)

Sukupolvien ajan DNA:mme on siis rekisteröinyt kierteeseensä tapahtumajoukkoja, ja jokaisen uuden sukupolven myötä nämä tapahtumajoukot, toistuvuudensa takia, ovat

muodostaneet meidän keholle luonnollisilta tuntuvat asiat. Mahakaiutin olisi siis loogisesti uusi tuntematon elementti sikiölle. Ehkä varsin haitallinen, jos sikiö saisi yhtäkkiä suuren annoksen ulkomaailman ääniä liian varhaisessa vaiheessa, eikä askel askeleelta pienissä määrissä tottuen kaiuttimen lähettämään musiikkiin tai toisen ihmisen ääneen.

Mutta kuten Marjanen toteaaakin – tuttu äänimaisema luo turvaa, ja että oleellista on jatkumo raskausajan musiikkielämyksiin. Me siis turvaudumme siihen, mikä muistuttaa meitä tutusta ja turvallisesta olotilasta äidin kohdun suojassa. Oli se sitten äidin, isän taikka sisaruksen ääni, tai musiikki.

3.2 Muistot ja mieltymykset

Tietty ääni tai äänenväri voi liikuttaa ja herättää tietyssä ihmisessä erityistä mielihyvää tai negatiivisia tunteita. Positiiviset ja negatiiviset mielikuvat/kokemukset ovat jokaisella omat. Tämä johtuu siitä, että äänet ja äänenvärit liittyvät suoraan tai muulla linkittävällä tavalla menneisyyteemme, elämänhistoriaamme. Ne saavat meidän mieleemme tietoisesti tai alitajuisesti käsittelemään hyviä tai huonoja muistoja. Voimme tuntea iloa, voimaa, ikävää, turvallisuutta, torjuvia kokemuksia, mutta kaikki aiheutuvat tunteet liittyvät tavalla tai toisella aiemmin kokemiimme reaktioihin, oli ne sitten opittu lapsuudessa, nuoruudessa tai aikuisiässä. Elämämme aikana käymme jatkuvasti klassisen ehdollistumisen läpi, ja opimme koko ajan yhdistämään jotain tapahtumaa tai ihmistä esimerkiksi johonkin tiettyyn biisiin. Tiedostetusti tai tiedostamattamme. On kuitenkin korostettava, että kohdussa, vauvaiässä, lapsuudessa ja nuoruudessa koetut asiat jäävät herkemmin erittäin voimakkaiksi taustavaikuttajiksi luonteeseen, reaktioihin, defenseseihin ja mieltymyksiin eri asioissa loppuelämäksi. Omassa lapsuudessani ja nuoruudessani havaitsin selkeästi esimerkiksi sen, että musiikkiluokilla lapset tottuivat yhdessä yhteislauluun ja kokivat sen luonnolliseksi myös tulevaisuudessakin. Tai ainakaan he eivät musiikkiluokkien päädyttyä ujostelleet liittymistä yhteislauluun tulevaisuudessaan niin paljon kuin ne, jotka eivät olleet totutettu lapsena tai nuorena yhteislauluun.

3.3 Psykoanalyysi ja äänen eroottisuus

Kannatusta ja kritiikkiä saaneen Sigmund Freudin kehittämässä psykoanalyysiteoriassa käsitellään paljon sitä, mitä ihminen kokee viettinä ja mitkä asiat ovat ihmiselle halun objekteja. Susanna Välimäki (2005) on käsitellyt aihetta tutkivissa ja tulkitsevissa teksteissään ja on tuonut esille kirjailija Roland Barthesin näkökulman siitä, että Freudin teorian viettipsykologisen näkökulman kannalta ääni on aina halun objekti. Välimäki ilmaiseekin, että ääni on Barthesin mukaan puhutun tai minkä tahansa ilmaisemamme kielen ja kehon kohtaamispaikka (Välimäki 2005, 366-369.). Eli vähintäänkin alitajunnan tasolla, ihmisten suhtautuminen ääneen ja äänen analysointi on eroottinen. Jos pelkkä puheääni on halun objekti, niin voisi olettaa, että laulu ja lauluääni aiheuttavat kuulijalleen vielä voimakkaamman viettipsykologisen analyysin alitajunnassa, sillä niihin sisältyy myös erittäin vahva musikaalisen informaation prosessointi.

4 Moniäänisyys – ennen ja nyt

Populaarimusiikin taustalaulujen kehityskaari nykymuotoonsa on pitkä tie. Mikä sai ihmislajin vihdoon oivaltamaan tuottamaan moniäänisyyksiä, ja milloin niitä alkoi esiintyä ihmiskunnassa? Millaisissa muodoissa todennäköisesti moniäänisyydet esiintyivät ja miten pääsimme vihdoin siihen tapaan tuottaa moniäänistä melodista laulua, jonka tunnemme nykyään?

4.1 Luonto ja yläsävelsarja

Kenties perimmäisin syy siihen, miksi aivomme todennäköisimmin viehättyvät melodisista moniäänisyyksistä, piilee niin kutsutussa yläsävelsarjassa. Yläsävelsarja, osaaäneistö tai luonnonsävelsarja on sarja sävelkorkeuksia, jotka resonovat oman perustaajuuden lisäksi ylä-ääneksissään. Nämä ylä-äänekset ovat perustaajuuden kokonaislukukerrannaisia. Perustaajuus on aistimamme sävelkorkeus. Perustaajuudesta seuraava eli toinen osaaänes on oktaavin ylempänä. Kolmas osaaänes on perustaajuuteen nähden kvinttisuhteessa. Seuraavat kolme (neljäs, viides sekä kuudes osaaänes) muodostavat yhdessä duurikolmisoinnun suhteessa perustaajuuteen. Osaaänet jatkuvat käytännössä loputtomiin ylöspäin, mutta niistä me pystymme ihmiskorvallamme havaitsemaan parhaimmillaan ehkä enintään

ensimmäiset 3-5 osaaänestä ja vain, jos tarkkaan keskitymme korvallamme erottamaan niitä, kun esimerkiksi soitamme yhtä pianon kosketinta ja annamme sävelen soida pitkään.

Jokaisella instrumentilla, äänilähteellä ja ihmisäänellä on oma uniikki sekoitus erivahvuisia osääniä, ja juuri tästä matemaattisesta taajuuksien äänifysikaalisesta ”piilointervalli”-ilmiöstä johtuvat erilaiset ja erisävyiset äänenvärit. (Sibelius Akatemia 2006.) Kun moniäänisessä laulussa kuulemme näitä intervaleja perusääninä ja kuultavan voimakkaina (riippuen moniäänisovituksesta), harmonisesti kohtaavat taajuudet saavat meidän aivomme todennäköisesti aktivoitumaan ja kiinnostumaan, sekä viehättämään kuulemastamme.

4.2 Esi-isiemme heimotanssit ja yhteislaulu

Evoluution ja sosiaalisen kanssakäymisen kehittymisen myötä ihmislaji löysi tavan ilmaista itseään laulun ja tanssin avulla. Laulu ja tanssi kulkivat käsi kädessä ja olivat erottamaton osa heimokulttuureita jo 800 000 – 1 000 000 vuotta sitten. Sanattoman laulun on arveltu muotoutuneen osaksi ihmislajin kommunikointia 1,5 miljoonaa vuotta sitten, eli vielä aikaisemmin. Meidän musikaalisuus pohjautuu geeneihin ja kuuloaistiin. (Leisiö 2013.). Jos muinoin kaikki alkoi murinasta ja perusääntelystä, kehittyen jokelteluun sekä hyminään ja siitä eteenpäin kehittyen yhteisölliseen turvaa ja sidettä luovaan yhteislauluun, niin missä vaiheessa alkoi melodinen yhteislaulu?

Sitä ajankohtaa emme tarkkaan tiedä, mutta tämä kulttuurievoluutio tapahtui esi-isillämme silloin, kun ihmislajin aivojen ja musikaalisuuden kehityessä melodisten moniäänisyyksien kokeilut alkoivat yleistyä eri heimoyhteisöissä (Leisiö 2009, 8.). Melodisten moniäänisyyksien oivaltaminen ja käyttöönotto ihmislajissa oli todennäköisesti suuri mullistus ja musikaalisen viehättävyyden sekä sosiaalisesti yhdistävän voiman takia melodiset moniäänisyydet jäivätkin elämään ja kehittymään yhteisöihin. Leisiön tekstien pohjalta pohdin, että syynä kehitykseen voi olla myös esimerkiksi se, että urokset halusivat löytää uusia keinoja ollakseen viehättäviä yhteisön naaraille tai päinvastoin, ja aivojen musikaalisuuden saavuttaessa tietyt tasot, urokset ja naaraat löysivät luonnollisesti miellyttäviltä kuulostavat sävelkokonaisuudet, ja muodostivat yhteismenojen tai rituaalien yhteydessä esimerkiksi kaksi tällaista vastakuoroa, ja kommunikoivat moniäänisesti, dialogiluonteisesti ja soidinmenotyyllisesti ”kuunnelkaapa nyt meitä, sitten on teidän vuoro”.

Moniäänisyyksien synty ei ehkä edes pohjaudu parinvalintaan tai viettipsykologiaan, vaan todennäköisesti ihan tavalliseen sekä luonnolliseen uteliaisuuteen. Uteliaisuus on piirre, joka kuuluu niin ihmisille kuin eläimille. Kun uteliaisuutensa ansiosta yksilö löytää jonkun uuden ilmiön, tavan tai innovaation, mikä edistää ja miellyttää yksilön lajia tai heimoa, niin silloin siitä muotoutuu yleisesti hyväksytyt osa yhteisöä. Silloin syntyy kulttuuri ja traditio. Traditio, joka vaikuttaa edelleen eri genreissä.

4.2.1 Kuorolaulun juuret ja historia

Yhteislaulu merkitsi yhteisössä yhteenkuuluvuutta, ja sitä käytettiin niin sotahuudoissa, heimon juhlissa ja erilaisissa riiteissä. Voi olla myös, että pitkän kehityksen myötä jokaiselle heimolle saattoi kehittyä sen oma ominaisuus tai ominaislaulu. Tällä asetelmalla voisi selittää myös esimerkiksi sen, miksi ja mistä syystä meillä on tänä päivänä kansallislauluja.

Muinaisen Mesopotamian sumerien valtakunnassa 10 000 vuotta sitten kehittynyt nuolenpääkirjoitusjärjestelmä mahdollisti maailman vanhimpien tiedossa olevien laulujen ylöskirjaamisen. Vanhin niistä on yli 3300 vuotta vanha saviselle taululle kirjoitettu nuotinnos kappaleesta, joka on pystytty tulkitsemaan ja ymmärtämään tutkijoiden avulla. Kappale on duuripohjainen moniääninen sovitin, jossa on selkeä rakenne ja toistoja (Rytmi 2008).

Muinaisessa egyptissä yhteis- tai moniääninen laulu oli todennäköisesti useimmiten käytössä sotilaallisissa ja erityisesti uskonnollisissa menoissa, kun taas antiikin kreikan draaman kehittyessä yhteislaulu oli tanssiin kietoutunut tapa viihdyttää ihmisiä hovin ja taiteen nimissä. Ei ole tietoa, miten kehittyntä ja millaista moniääninen laulu oli eri kansoissa eri puolilla maailmaa edellämainittujen savitaulunuotinnosten ohella ennen keskiaikaa, sillä musiikilliset perinteet kulkivat kansoissa vahvasti suullisena tietona ja tapoina sukupolvelta toiselle. Tietävästi säveliä alettiin taas uudestaan ilmaisemaan kirjallisesti nuotein vasta 800-luvulla sydänkeskiajan alettua.

Tiedämme todella vähän länsimaalaisen musiikinhistoriamme ulkopuolelta, sillä keskiajan kirkollistumisen takia kansanmusiikin asema syrjäytyi kirkkomusiikin tieltä taka-alalle, ja nuotinnoksia on säilynyt valtaosin vain kirkkomusiikista. 500-700 – luvuilla gregoriaaninen kirkkolaulu oli Euroopan vallitsevin yhteislaulumuoto, mutta se oli monofoninen. Voi olla, että muualla maailmassa esiintyi edelleenkin rikasta

polyfoniaa, mutta siitä ei jäänyt niin paljon todistusaineistoa kuin kirkollisesta ylöskirjatusta musiikillisesta materiaalista niiltä ajoilta. Katolisen kirkon piireistä nousi vihdoon 1500-luvulla säveltäjä Giovanni da Palestrina, joka kehitti tarkkaa moniäänistä polyfoniaa kirkolliseen lauluun ja nuotinsi teoksiaan. Valistuksen ja kansallisaatteiden myötä 1700- ja 1800-luvuilla kirkko menetti valtaansa, ja samoin kirkon asema kuorolaulussa menetti aiemman suuren suosionsa, sillä musiikkia vihdoon sävellettiin kansalle taiteen nimissä ja lopulta moniääniseksi yhteislaulun päätyypiksi nousi kansan suosima sekakuoro (Wikipedia 2015).

4.2.2 Yhteisön voima

Jos jätämme polyfonisen melodisen yhteislaulun hetkeksi, ja keskitymme edellä mainittuun heimojen tapaan ilmaista itseään yhdessä yhteen ääneen. Muistatko Queen-yhtyeen We Will Rock You-biisin, jossa monta voimakkaan kuuloista miestä huutaa yhteen ääneen voittamattomuuttaan? Tai kapinoivia Pink Floydin The Wall taikka Alice Cooperin School's Out? Yhteisön yhteishenki ja vaikutusvoima on suuri, sillä yhteinen ääni on voima ja vahva yhteinen tahto, jolla yhteisö voi saada aikaan haluttua muutosta, levittää sanomaa, vastalauseita, tunnetta tai tarvetta. Joskus jopa laulunkin avulla.

Mielenosoituksia on ollut olemassa niin kauan, kuin on ollut olemassa yksilöiden ja yhteisöjen välisiä konfliktejakin. Mielenosoitukset ja kansanäänestyksetkin ovat yhteiskunnallista ja poliittista moniäänisyyttä, vaikeivät olekaan aina vilpittömiä. Mutta milloin kansallisidentiteetti ja tarve haluta oma kansallislaulu alkoi muodostumaan vahvaksi laajemman yksilöjoukon tai heimon sisällä?

Meille nykyisin vanhin tiedetty kansallislaulu lienee Puolan ”Bogurodzica”, jota käytettiin alkaen 900-luvun lopulta erilaisissa kuningaskunnan tilaisuuksissa ja juhlissa, sekä ennen taisteluita. Niinä aikoina hymneillä ei ollut niinkään virallistettuja statuksia, ja niitä käytettiin yleisesti totutun käytännön mukaan, koska säännöllisesti käytetystä laulusta tuli luonnollinen osa kansaa ja perinnettä. Bogurodzicasta tuli virallisempi Puolan kruunun hymni vasta ajan saatossa, mutta silti – tällainen käytäntö osoittaa, miten tärkeää jo keskiajalla oli sotilaille tai kansalle omata laulu, jota laulaa yhdessä vahvistaakseen yhteenkuuluvuuttaan. Bogurodzica toimi kuningaskunnan kansallislauluna aina Puolan 1795 lopulliseen jakoon asti, jolloin valtio lakkasi olemasta. Toiseksi vanhin tiedossa oleva kansallislaulu on 1560-1570 – lukujen välissä

sävelletty Alankomaiden ”Het Wilhelmus”, joka virallistettiin maan kansallislauluksi vasta 1932. Pisintä ”virallistettua statusta” vuodesta 1745 kantaa Yhdistyneen Kuningaskunnan ”God Save The Queen” (Wikipedia 2018).

Mutta onko virallisuus tässä niin tärkeää, jos vain tarkastellaan itse laulun luoman tunteen eksistenssiä, joka on vahvistanut kansojen yhteishenkeä ja yhteenkuuluvuutta kautta aikojen? Voimme vain arvailla, mitä Rooman valtakunnassa, muinaisessa Egyptissä, intiaanikulttuureissa, Australiassa, Aasiassa tai missä tahansa muualla maailmassa oli tapana laulaa vahvistaakseen yhteisön yhteenkuuluvuutta. Euroopassa alkaneen kansallisromantiikan ja kansallisaatteen myötä 1800-luvulla kansallislaulujen käyttöönotto ja virallistaminen alkoi tapahtumaan vähitellen kaikissa maissa. Tänä päivänä on yhteisöjä, joilla ei ole valtiota, mutta on silti oman kansan kesken hyväksytyt kansallishymnit, esim. Palestiinan ”Biladi” (Wikipedia

4.3 Eläinkunta

Oletko pohtinut lintujen kommunikointia moniäänisyytenä. Moniäänisyys on viestinnän keino. Yhteislaulu on kommunikointia, ja kommunikointi on filosofisesti yhteislaulua. Sitä esiintyy meidän lisäksi luonnossa niin monessa eri lajissa ja heimossa, emmekä ole ainoita, joilla tapahtuu kuoromainen kommunikointi. Esimerkkinä erityisesti lintujen massiiviset muuttolentoaallot, joissa kommunikointi yhteen ääneen on todella tärkeä osa laumaa tai yhdyskuntaa muuttomatkan aikana, sillä osa laumasta voi haluta levähdystaukoja pitkän matkan aikana ja tällöin lepoa tarvitsevat yksilöt viestivät yhteen ääneen laulullaan tai kaakatuksellaan lopulle joukolle tarpeistaan ja lauma laskeutuu hengähdystauolle (Yle Luonto 2015). Lintujen räväkkää kommunikointia yhteen ääneen voi havaita myös soidinmenosesonkien aikaan, kun urokset koreilevat ja kilpailevat keskenään naaraiden seurassa demonstroimalla höyhenpukuaan tanssien ja ”laulaen”, kuten esimerkiksi metsot, teeret tai albatrossit. Albatrossiuroksen ja -naaraan välillä tapahtuu usein hyvin monimutkaiselta näyttävä, toistensa liikkeitä peilaava tai symmetrinen pariutumista edeltävä koreografia, johon kuuluu yhteen ääneen kommunikointi ”laulufraaseilla”.

4.4 Kuorolaulun voima ja terapeuttiset vaikutukset

Kuorolaulun terapeuttisia ja hoitavia vaikutuksia on tutkittu muutaman vuosikymmenen ajan, ja on huomattu, että säännöllinen kuorolaulu pidentää ikää (Yle Kulttuuri 2014). Positiivinen yhteenkuuluvuuden tunne siis myös edistää itsetuntoa, lievittää stressiä tai ylläpitää hyvää mielen ja kehon balanssia vapauttaen kehoon hyvän olon hormoneja, kuten mm. oksitosiinia.

Oksitosiini on meidän kehoissamme vapautuva hormoni, joka edistää luottamuksen rakentamista toiseen yksilöön, tervettä sosiaalista käyttäytymistä, sitoutumista, rakastumista, oppimista ja mielihyvää. Oksitosiinia vapautuu monenlaisissa mielihyvää aiheuttavissa tilanteissa, ja erityisesti läheisessä ja hellässä vuorovaikutuksessa toisen yksilön kanssa. Oksitosiini on ns. pernehormoni, joka vahvistaa perheenjäsenten välistä luottamusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, ja sitä erittyy myös odottavan äidin kehoon, jolloin äidin supistuslihakset laittavat synnytysprosessin alulle ja sikiön liikkeelle. Syntymän jälkeen äidin kehossa vapautuu edelleen oksitosiinia, jotta äidin maito pääsisi vapautumaan pois rinnoista vauvaa imettäessä.

Positiivisia mielihyvän tunteita aiheuttavassa kuorolaulussa tai yhteisäänitilanteessa yksilö toipuu siis jännityksestä, löytää itsevarmuutensa ja voiman, kun muut siinä ympärillä ovat samassa tilanteessa. *Yhteislaulussa* yksilö siis peilaa itseään muihin, ja kun hän löytää toisissa linkkejä itseensä, löytää jotain samanlaista ja tuttua tai ihan vaan nauttii tiedostaen yhteisäänien luomasta yhteenkuuluvuudesta, niin kaikki hänen murheet, huolet ja epävarmuudet häviävät. Tähän liittyy yksilön tiedostettu tai alitajuinen vaikutelma, ajatus siitä, että ”yhdessä me olemme vahvempia”, mikä johtaa hyvin mahdollisesti myös ajatukseen takaisin itse yksilöön muodossa ”...ja minä olen vahva myös yksinänikin”. Näin yksilö siis kasvattaa uskoa itseensä ja sitä kautta myös muuhunkin, kuten omaan tulevaisuuteen, unelmiin, toimintaan, ihmisiin ja elämään.

4.4.1 Moniäänisen musiikin kuuntelu

Kuorolaulussa laulaminen vaatii itsensä ja joukon muita yksilöitä, eikä jokainen pysty mahdollistamaan tilannetta itselleen aina, löytää aikaa tai voimia mennä paikalle, varsinkin jos on vasta aloittelija tai jos aiemmat kokemukset ovat tuntuneet epämiellyttäviltä kun ei ole päässyt sille rentoutuneisuuden ja turvallisuuden tasolle, mille olisi toivonut.

Moniäänisen musiikin kuuntelu tai taustalaulujen bongaaminen lempilauluistaan voi eittämättä luoda samanlaista vaikutelmaa, kun niitä ei kuuntele kuuntelijana ja ulkopuolisena, vaan moniäänisyyteen eläytyjänä ja jopa joukon solistina. Tällöin moniääniseen musiikkiin eläytyvä yksilö voi omassa rauhassaan käsitellä tuntemuksiaan, kehittäen omaa sisäistä tilaa ja varmuutta, tapahtuipa kuuntelu sitten kuulokkeissa tai kaiuttimilla.

Kuuntelemalla musiikkia yksilö vähitellen löytää oman sisäisen mieluisan olon omalta alueelta kotona tai huoneessaan, ja jossain vaiheessa vihdoin kadullakin ihmisten keskellä. Ja kun yksilö kävelee kadulla tuntien olonsa vapaaksi ja riemukkaaksi, niin kuulokkeissa soivan biisin moniääniset laulut nostattavat yksilön suojelusenkeleitä tai taustajoukkoja, jotka hurraavat yksilölle tämän laulaessa päämelodiaa.

Yksilön musikaalisuus ja korva harjaantuu, kun hän löytää ja keskittyy kuulemaan erillisiä laululinjoja moniäänisistä sointupinoista. Tällainen kuuntelu toimii todella hyvänä harjoituksena ja edistää yksilön musiikillista älykkyyttä, improvisointikykyä, sävelten ja harmonioiden hahmottamista, niihin eläytymistä, ilmaisua ja erityisesti kuulomuistia. Yksilössä myös varmasti harjaantuu tarkan kuuntelijan ominaisuuksia, kun hänen korva kehittyy entistä paremmin erottamaan erilaisia elementtejä. Tämä taas helpommin ruokkii ja kehittää yksilössä musiikintekijän ja musiikkituottajan taitoja.

5 TAUSTALAULUT POPULAARIMUSIIKISSA

Taustalaulut, taustakuoro, ”backing vocals”, stemmalaulut – moniäänisyyksille on monia nimityksiä ja synonyymejä. Ne ovat olleet luonnollinen osa populaarimusiikkia kautta aikojen, ja kuulemme niitä päivittäin nykymusiikista. Mutta minkälainen historia taustalauluilla on ollut meidän tuntemassamme länsimaisessa populaarimusiikissa?

Jo 1890-luvulla moniäänisyys elementtinä lauluäänitteissä oli olemassa. 1890-1940-luvuilla oli vielä vahvasti populaarisuosiossa laulunkin instrumentaalimusiikki, ja eritoten elokuvien soundrackien instrumentaalimusiikin kulutus oli vahvaa vielä 1960-luvulle asti (vrt. Luvun 5.3 Billboard-listassa esimerkiksi Percy Faithin säveltämät täysin lauluttomat kappaleet, jotka päätyivät vuoden ykköshiteiksi).

Merkittävämmäksi ja erottamattomammaksi biisin osaksi moniäänisyydet alkoivat muodostua suunnilleen 1940-1950 – luvuilla. Seuraavilla vuosikymmenillä kokeilunhalu lisääntyi, uudelleenotot ja moniraitanauhureiden kehittyminen mahdollisti luovat ja monimutkaisemmat sointulinjojen kerrostamiset. Billboard Year End – listaa tarkasteltaessa näkee, että vuodesta 1994 tähän päivään asti ei ole ollut missään kolmesta listan genrestä yhtäkään laulua, missä ei olisi käytetty moniäänisyyksiä.

Kirkkoyhteisöt, gospelkulttuuri ja gospelkuorot Yhdysvalloissa ovat vaikuttaneet souliin, bluesiin, rockiin ja näistä kehittyneisiin genreihin merkittävästi, sillä juuri niissä eli vahva musikaalinen moniääninen yhteisöllisyys. Gospel-musiikkikulttuuri vaikutti hyvin moneen tuntemaamme merkittävään musiikkilegendaan, joista mainittakoon Aretha Franklin, Elvis Presley, Jerry Lee Lewis, Tina Turner, Whitney Houston, James Brown.

5.1 Teknologia

Yli 80 vuotta ääniteteollisuudessa vallitsi monoääni alkaen vuodesta 1877, kunnes vuonna 1958 alkoi ilmestyä ensimmäisiä stereosignaali levyjä. Vielä 1960-luvulle asti oli yleistä, että yhtye äänitettiin yhdellä kerralla ilman mahdollisuutta muokata ottoa, ja olennaista oli harjoitella kappale huippukuntoon tätä yhtä loisto-ottoa varten, mikä menisi suoraan levyille. Ensimmäisten 4- ja 8-raitaisten moniraitanauhureiden ilmestyttyä 1950-luvun lopulla tämä käytäntö kuitenkin muuttui vähitellen, ja päällekkäisäänitys mahdollisti monimutkaisempien musiikillisten ideoiden tallentamisen. Moniraitanauhuri oli merkittävä keksintö moniäänisyyksien tallentamisen ja kerroksellisen estetiikan kehityksen kannalta muusiikkituotannossa. Stereon luoma tilavaikutelma syvensi kuuntelijan musiikillista kokemusta. Stereo syvensi myös kerrosten melodista rikkautta ja niiden harmonista värikylläisyyttä.

1970-luvulla massatuotannossa yleistyivät myös 16- ja 24-raitaiset moniraitanauhurit, ja Venäjän Neuvostoliitossa oli vuonna 1973 käynnistetty ääniteteollisuutta varten 38-raitaisen ”Sadko-501”-moniraitanauhurin valmistus. Digitaalisten tallennusmenetelmien, tietokoneen ja tekniikan kehityksen myötä mahdollisuudet äänittää ja muokata moniäänisyyksiä muuttuivat rajattomiksi (Wikipedia 2017).

5.2 Hittifaktori

Hittihän tarkoittaa laajasti ihmisten keskuudessa suosittua kappaletta tai teosta. Hitin hitiksi tulemiseen vaikuttaa monet erilaiset tekijät, kuten esimerkiksi:

- Melodia
- Harmonia
- Saundi
- Rytmi ja tanssittavuus
- Artisti, brändi ja markkinointi yms.

Lisäksi biisin hittifaktoreita voivat olla muut biisin yksittäiset musiikilliset tekijät, kuten moniäänisyys, kertosäkeen ”koukku”, tunnistettavat riffit, toistot, sovitukselliset tekijät sekä instrumentaatiot jne. Mutta onko musiikkialalla siis jo varhain oivallettu, että moniäänisyydet hiovat biisin soundin hitimmäksi? Vai etenikö musiikkikehitys alitajuisen luonnollisesti DNA:hamme sukupolvien myötä muodostuneen yhteiseen ääneen itsensä ilmaisemisen tarpeen ja tottumuksen mukaan? Tuskin studioissa pohditaan ääneen, että ”tämä moniäänisyyspino tässä fraasissa vapauttaa kuulijan kehossa oksitosiinia ja lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta”. Olen pohtinut, että periaatteessa mikä tahansa idea voidaan hioa hitiksi, jos se on tuotettu oikein ja puettu oikeisiin elementteihin ja estetiikkaan, oikeana ajankohtana ja oikeissa olosuhteissa. Mutta voiko ripaus moniäänisyyksiä aina lisätä biisin mahdollisuudet tulla hitiksi?

Studioissahan usein vaan äänitetään se, mitä tekijällä on mielessään oman visionsa mukaan ja talteen otetaan ne ideat ja otot, mitkä vaan *tuntuvat* hyviltä. Se, mikä kuitenkin tuntuu hyvältä, on jokaisen oma makuasia ja on muovautunut makuasiaksi edellisten positiivisten ja vaikuttavien kokemusten perusteella. Ja se, mikä on ollut yksilölle positiivista ja vaikuttavaa, on eittämättä ollut suurimmaksi osaksi myös sisäistä turvallista fiilistä ja varmuutta luovaa.

Muutamia merkittäviä populaarimusiikkia edustavia länsimaisia, eurooppalaisia, etelä-amerikkalaisia ja aasialaisia artisteja sekä yhtyeitä, joiden tuotannossa moniäänisyydet ovat erittäin keskeisessä roolissa, ja joiden tuotantoa olisi vaikeaa kuvitella yhtä menestyneeksi ja värikkääksi ilman moniäänisyyksiä, ovat muun muassa:

- The Beatles (+ soolourat)
  - Earth, Wind & Fire
  - Queen
  - Crosby, Stills & Nash
  - Michael Jackson
  - Janet Jackson
  - Aretha Franklin
  - Bee Gees
  - 10cc
  - Simon & Garfunkel
  - The Beach Boys
  - Boney M
  - Billy Joel
  - Stevie Wonder
  - Diana Ross
  - Frank Zappa
  - ABBA
  - The Police
  - Prince
  - Van Halen
  - Pink Floyd
  - Huey Lewis & The News
  - Donna Summer
  - Kiss
-
- Lady Gaga
  - Mariah Carey
  - Chicago
  - Journey
  - Sade
  - Deep Purple
  - Carpenters
  - Boyz II Men
  - Eagles
  - Fleetwood Mac
  - Rita Lee (Brasilia)
  - Adriano Celentano (Italia)
  - Mina (Italia)
  - Shakira (Colombia)
  - Eros Ramazotti (Italia)
  - Pesnyarý [Песняры]
(Neuvostoliitto, Valkovenäjä)
  - Shocking Blue (Hollanti)
  - Demis Roussos (Kreikka)
  - Happy End (Japani)

Olisko esimerkiksi Queen-yhtyeen tunnettu hitti Bohemian Rhapsody yhtä kuuluisa ja mieleenjäävä, jos siinä olisi pelkkää yksinlaulua ilman massiivisia melodioita tukevia moniäänisyyksiä? Olisiko Michael Jacksonin Bad:ssa niin henkeäsalpaava tunnetila, jos se olisi laulettu yhdellä äänellä, ilman muita vahvistavia, ryhmähenkeä korostavia miesääniä? Monen artistin ja yhtyeen tuotantoa olisi oikeasti vaikea kuvitella yhtä menestyneeksi, jos heidän kaikista biiseistä puuttuisivat kokonaan kerrostetut stemmalaulut.

Tottakai syntyy ajatus, että miksei sitten otettaisi kaikkia kitaroita pois Jacksonin tuotannosta ja katsottaisi, millainen hittifaktori silloin olisi. Pelkään, että vaikutus kuulijaan ei olisi niin suuri, jos kitarat vaihdettaisiin esim. syntetisaattoriin. Sillä näin on jo käynyt – nykyään hädin tuskin kuulee hiteissä kitaraa. Sen voi katsoa surulliseksi ilmiöksi, mutta sen voi ymmärtää myös muoti-ilmiöksi ja taloudelliseksi valinnaksi. Ihmisääni viehättää ihmisiä, ja sen totaali häviäminen musiikista olisi ihmisen luonnolle ja mielelle moninkertaisesti paljon brutaalimpi tunneadaptaatio, kuin muutokset muotiin sidotuissa keskitaajuussoitinvalinnoissa. Aika kulkee, muoti ja soittimet vaihtuvat, ihmisääni pysyy ihmisäänenä ja suosittuna niin kauan, kun on ihmisiä olemassa.

5.3 "Billboard Year End"-hitit 1946-2017

Billboard on yhdysvaltalainen musiikkiteollisuuteen keskittynyt aikakauslehti, joka perustettiin vuonna 1894. Lehti on tunnettu ylläpitämistään viikoittaisista suosituimpien singlejen ja albumien listoista, ja on keskittynyt populaariin länsimaiseen, etenkin Yhdysvaltalaiseen musiikkiskeneeseen. Billboardilla on monia listoja, joissa on koottu järjestykseen esimerkiksi kunakin vuonna eniten myydyt albumit tai singlet. Billboardin ensimmäinen musiikkilista ilmestyi vuonna 1940. Alkaen vuodesta 1946 Billboard otti käyttöön "vuoden hitti"-listan, viralliselta nimeltään "Billboard Year End Hits". Keskityn opinnäytetyössäni juuri tämän listan hittien moniäänisyyksien tarkasteluun.

Alla olevassa taulukossa olen laatinut "Billboard Year End Hits"-listan kolmen suuren vallitsevan genrekategorian (Pop, Rnb/Soul/Hip Hop sekä Country/Western) hittibiisit jokaiselta vuodelta alkaen vuodesta 1946 ja loppuen vuoteen 2017. Kuuntelin kaikki kappaleet, ja tein merkinnät siitä, missä kappaleissa kuuliija voi havaita moniäänisyydet, pelkän laulun tai ei kumpaakaan. Olen merkinnyt taulukkoon rastit (x) niiden biisien perään, joissa esiintyy/käytetään moniäänisyyksiä. Miinuksen (-) olen merkinnyt niiden biisien perään, joissa on laulua, muttei moniäänisyyttä, ja pelkkien instrumentaalisävellysten perään on merkitty o-kirjain – niissä ei siis ole havaittavissa selkeää ihmisääntä lainkaan. Merkit ovat "M"-sarakkeessa biisiinsä nähden oikealla puolella (*M = Moniäänisyys*).

On huomattava, että Billboardin listat antavat osviittaa vain länsimaisen musiikin hitti-ilmiöistä. Tämän takia tekemäni moniäänisyyksien tarkasteluni koskettavat suurimmaksi osaksi vain länsimaisessa populaarimusiikissa esiintyviä moniäänisyyksiä, vain Billboardin listaamia tiettyjä kunkin vuoden suosikkibiisejä ja vain kolmessa genressä. Esim. country ei ole vallitseva lähes missään muualla niin merkittävästi kuin Yhdysvalloissa – maan countrykuluttajakunnan keskuudessa. On myös huomattava, että vaikka Billboardin mukaan listassa jonain vuonna jossain genressä suosikkina oli esimerkiksi täysin lauluton biisi, tai biisi ilman moniäänisyyksiä, niin se ei tarkoita, etteikö kuluttajien omassa suosiossa ollut paljon moniäänistä musiikkia sinä vuonna tai aikakautena. Taulukolla haluan antaa määrällistä ja tilastollista osviittaa moniäänisen laulun läsnäolosta populaarimusiikin valikoiduissa vuoden hiteissä. Luvussa 6 kuvailen ja kommentoin taulukon hittejä ja erilaisia moniäänisyystyypppejä tarkemmin ja käsittelen mm. listan hittien kertosaiteiden moniäänisyyksiä.

Taulukko 1: "Billboard Year End"-hitit 1946-2017

Vuosi	Pop	M	RnB/Soul/Hip Hop	M	Country	M
1946	Prisoner Of Love Perry Como	-	Hey! Ba-Ba-Re-Bop Lionel Hampton	x	New Spanish Two Step Bob Wills	-
1947	Near You Francis Craig	-	Ain't Nobody Here But Us Chickens Louis Jordan	-	Smoke! Smoke! Smoke! (That Cigarette) Tex Williams Western Caravan	-
1948	Twelfth Street Rag Pee Wee Hunt	o	Long Gone Sonny Thompson	o	Bouquet Of Roses Eddy Arnold	-
1949	Riders in the Sky Vaughn Monroe Orchestra	x	The Hucklebuck Paul Williams	o	Lovesick Blues Hank Williams and the Drifting Cowboys	-
1950	Goodnight, Irene Gordon Jenkins and The Weavers	x	Pink Champagne Joe Liggins	x	I'm Movin' On Hank Snow	-
1951	Too Young Nat King Cole	-	Sixty Minute Man The Dominoes	x	Cold, Cold Heart Hank Williams	-
1952	Blue Tango Leroy Anderson	o	Lawdy Miss Clawdy Lloyd Price	-	Wild Side Of Life Hank Thompson	x
1953	Song from Moulin Rouge Percy Faith	-	(Mama) He Treats Your Daughter Mean Ruth Brown	-	Kaw-Liga Hank Williams	-
1954	Little Things Mean a Lot Kitty Kallen	-	Work With Me, Annie Midnighters	x	I Don't Hurt Anymore Hank Snow	-
1955	Cherry Pink and Apple Blossom White Perez Prado	o	Pledging My Love Johnny Ace	-	In The Jailhouse Now Webb Pierce	x
1956	Heartbreak Hotel Elvis Presley	-	Honky Tonk Bill Doggett	o	Crazy Arms Ray Price	x
1957	All Shook Up Elvis Presley	x	Jailhouse Rock/Treat Me Nice Elvis Presley	x	Gone Ferlin Husky	x
1958	Nel Blu Dipinto di Blu (Volare) Domenico Modugno	-	What Am I Living For/Hang Up My Rock & Roll Shoes Chuck Willis	x	Oh Lonesome Me/I Can't Stop Loving You Don Gibson	x
1959	The Battle Of New Orleans Johnny Horton	x	Stagger Lee Lloyd Price	x	The Battle Of New Orleans Johnny Horton	x
1960	Theme From "A Summer Place" Percy Faith	o	Kiddio Brook Benton	x	Please Help Me I'm Falling Hank Locklin	x

Vuosi	Pop	M	RnB/Soul/Hip Hop	M	Country	M
1961	Tossin' and Turnin' Bobby Lewis	x	Tossin' and Turnin' Bobby Lewis	x	I Fall To Pieces Patsy Cline	x
1962	Stranger on the Shore Mr. Acker Bilk	o	Soul Twist King Curtis	o	Wolverton Mountain Claude King	x
1963	Sugar Shack Jimmy Gilmer and the Fireballs	-	Part Time Love Little Johnny Taylor	x	Still Bill Anderson	x
1964	I Want To Hold Your Hand The Beatles	x	–		My Heart Skips A Beat Buck Owens	x
1965	Wooly Bully Sam the Sham & the Pharaohs	x	I Can't Help Myself (Sugar Pie Honey Bunch) Four Tops	x	What's He Doing In My World Eddy Arnold	x
1966	Ballad Of The Green Berets S/Sgt. Barry Sadler	x	Hold On! I'm Comin' Sam & Dave	x	Almost Persuaded David Houston	x
1967	To Sir With Love Lulu	-	Respect Aretha Franklin	x	All The Time Jack Greene	x
1968	Hey Jude The Beatles	x	Say It Loud – I'm Black and I'm Proud James Brown	x	Folsom Prison Blues Johnny Cash	-
1969	Sugar, Sugar The Archies	x	What Does It Take (To Win Your Love) Jr. Walker and the All Stars	x	My Life (Throw It Away If I Want To) Bill Anderson	x
1970	Bridge over Troubled Water Simon & Garfunkel	x	I'll Be There Jackson 5	x	Hello Darlin' Conway Twitty	x
1971	Joy To The World Three Dog Night	x	Mr. Big Stuff Jean Knight	x	Easy Loving Freddie Hart	x
1972	The First Time Ever I Saw Your Face Roberta Flack	-	Let's Stay Together Al Green	x	My Hang-Up Is You Freddie Hart	x
1973	Tie A Yellow Ribbon 'Round the Ole Oak Tree Tony Orlando and Dawn	x	Let's Get It On Marvin Gaye	x	You've Never Been This Far Before Conway Twitty	x
1974	The Way We Were Barbra Streisand	-	Feel Like Making Love Roberta Flack	x	There Won't Be Anymore Charlie Rich	x
1975	Love Will Keep Us Together Captain & Tennille	x	Fight The Power Pt. 1 Isley Brothers	x	Rhinestone Cowboy Glen Campbell	x

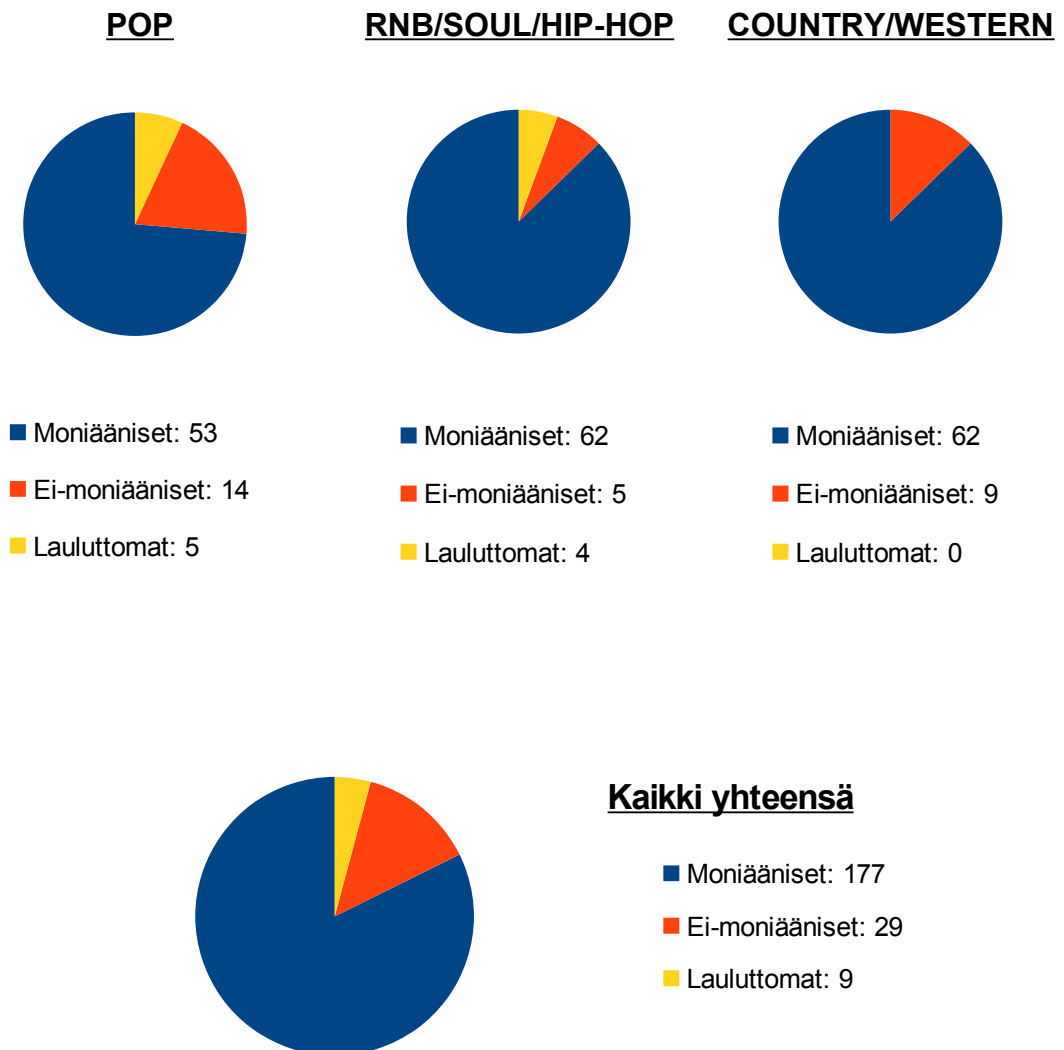
Vuosi	Pop	M	RnB/Soul/Hip Hop	M	Country	M
1976	Silly Love Songs Wings	x	Disco Lady Johnnie Taylor	x	Convoy C.W. McCall	x
1977	Tonight's The Night (Gonna Be Alright) Rod Stewart	-	Float On The Floaters	x	Luckenbach, Texas (Back To The Basics of Love) Waylon Jennings	x
1978	Shadow Dancing Andy Gibb	x	Serpentine Fire Earth, Wind & Fire	x	Mamas Don't Let Your Babies Grow Up to Be Cowboys / I Can Get Off on You Waylon & Willie	x
1979	My Sharona The Knack	x	Good Times Chic	x	I Just Fall In Love Again Anne Murray	-
1980	Call Me Blondie	x	Let's Get Serious Jermaine Jackson	x	My Heart / Silent Night (After the Fight) Ronnie Milsap	x
1981	Bette Davis Eyes Kim Carnes	-	Endless Love Diana Ross and Lionel Richie	x	Fire and Smoke Earl Thomas Conley	x
1982	Physical Olivia Newton-John	x	That Girl Stevie Wonder	x	Always On My Mind Willie Nelson	x
1983	Every Breath You Take The Police	x	Sexual Healing Marvin Gaye	x	José Cuervo Shelly West	x
1984	When Doves Cry Prince	x	When Doves Cry Prince	x	To All the Girls I've Loved Before Julio Iglesias and Willie Nelson	x
1985	Careless Whisper Wham!	x	Rock Me Tonight (For Old Times Sake) Freddie Jackson	x	Lost In The Fifties Tonight Ronnie Milsap	x
1986	That's What Friends Are For Dionne & Friends	x	On My Own Patti Labelle and Michael McDonald	x	Never Be You Rosanne Cash	x
1987	Walk Like an Egyptian The Bangles	x	Stop To Love Luther Vandross	x	Give Me Wings Michael Johnson	x
1988	Faith George Michael	x	I Want Her Keith Sweat	x	Don't Close Your Eyes Keith Whitley	x
1989	Look Away Chicago	x	Superwoman Karyn White	x	A Better Man Clint Black	x

Vuosi	Pop	M	RnB/Soul/Hip Hop	M	Country	M
1990	Hold On Wilson Phillips	x	Hold On En Vogue	x	Nobody's Home Clint Black	x
1991	(Everything I Do) I Do It For You Bryan Adams	x	Written All Over Your Face Rude Boys	x	Don't Rock The Jukebox Alan Jackson	x
1992	End Of The Road Boyz II Men	x	Come And Talk To Me Jodeci	x	I Saw The Light Wynonna	x
1993	I Will Always Love You Whitney Houston	-	I Will Always Love You Whitney Houston	-	Chattanooga Alan Jackson	x
1994	The Sign Ace Of Base	x	Bump n' Grind R. Kelly	x	I Swear John Michael Montgomery	x
1995	Gangsta's Paradise Coolio feat. L.V.	x	Creep TLC	x	Sold (The Grundy County Auction Incident) John Michael Montgomery	x
1996	Macarena (Bayside Boy's Mix) Los del Río	x	You're Making Me High / Let It Flow Toni Braxton	x	My Maria Brooks & Dunn	x
1997	Candle In The Wind 1997 / Something About The Way You Look Tonight Elton John	x	In My Bed Dru Hill	x	It's Your Love Tim McGraw and Faith Hill	x
1998	Too Close Next	x	Too Close Next	x	Just to See You Smile Tim McGraw	x
1999	Believe Cher	x	Fortunate Maxwell	x	Amazed Lonestar	x
2000	Breathe Faith Hill	x	Let's Get Married Jagged Edge	x	How Do You Like Me Now?! Toby Keith	x
2001	Hanging By A Moment Lifeshouse	x	Fiesta R. Kelly feat. Jay-Z	x	Ain't Nothing 'Bout You Brooks & Dunn	x
2002	How You remind Me Nickelback	x	Foolish Ahanti	x	The Good Stuff Kenny Chesney	x
2003	In da Club 50 Cent	x	In da Club 50 Cent	x	My Front Porch Looking In Lonestar	x
2004	Yeah! Usher feat. Lil Jon and Ludacris	x	If I Ain't Got You Alicia Keys	x	Live Like You Were Dying Tim McGraw	x

Vuosi	Pop	M	RnB/Soul/Hip Hop	M	Country	M
2005	We Belong Together Mariah Carey	x	Let Me Love You Mario	x	That's What I Love About Sunday Craig Morgan	x
2006	Bad Day Daniel Powter	x	Be Without You Mary J. Blige	x	If You're Going Through Hell (Before Devil Even Knows) Rodney Atkins	x
2007	Irreplaceable Beyoncé	x	Lost Without You Robin Thicke	x	Watching You Rodney Atkins	x
2008	Low Flo Rida feat. T-Pain	x	Like You'll Never See Me Again Alicia Keys	x	Just Got Started Lovin' You James Otto	x
2009	Boom Boom Pow The Black Eyed Peas	x	Blame It Jamie Foxx feat. T-Pain	x	I Run to You Lady Antebellum	x
2010	Tik Tok Kesha	x	Un-Thinkable (I'm Ready) Alicia Keys	x	Love Like Crazy Lee Brice	x
2011	Rolling In The Deep Adele	x	Sure Thing Miguel	x	Crazy Girl Eli Young Band	x
2012	Somebody That I Used To Know Gotye feat. Kimbra	x	Love On Top Beyoncé	x	Time Is Love Josh Turner	x
2013	Thrift Shop Macklemore & Ryan Lewis feat. Wanz	x	Thrift Shop Macklemore & Ryan Lewis feat. Wanz	x	Cruise Florida Georgia Line	x
2014	Happy Pharrell Williams	x	Happy Pharrell Williams	x	This Is How We Roll Florida Georgia Line feat. Luke Bryan	x
2015	Uptown Funk Mark Ronson feat. Bruno Mars	x	See You Again Wiz Khalifa feat. Charlie Puth	x	Take Your Time Sam Hunt	x
2016	Love Yourself Justin Bieber	x	One Dance Drake feat. Wizkid and Kyla	x	H.O.L.Y. Florida Georgia Line	x
2017	Shape Of You Ed Sheeran	x	That's What I Like Bruno Mars	x	Body Like a Back Road Sam Hunt	x

Taulukko 1: "Billboard Year End"-hitit 1946-2017

Tästä Billboardin ”vuoden hitti”-listasta tein vielä alla olevan tilastollisen visuaalisen hahmotelman. Siitä näkee paremmin, miten oikeasti suuri osa hittibiiseistä sisältää moniäänisyyksiä ja moniäänisiä elementtejä. Alla olevassa taulukossa näkyy siis kolmen edellä mainitun genren moniäänisyystilasto erikseen sekä niiden muodostama yhteenlaskettu tilasto. Kaikista genreistä hittejä oli yhteen laskettuna 215.

Kuvio 1: Moniäänisyydet Billboard Year End-hiteissä vuosilta 1946-2017

6 Laadullinen analyysi Billboard-kertosäkeistä opinnäytetyössäni

Billboard-listan pohjalta tehty tilastoni niin herättää kuin myös vahvistaa ajatuksia moniäänisyyksien tärkeästä roolista hiteissä, populaarimusiikissa ja yleisesti kuluttajille suunnatussa musiikkimateriaalissa. Mielenkiintoista on se, että esimerkiksi vuodesta 1982 nykypäivään asti listan mukaan ei ollut missään genressä yhtäkään teosta ilman moniäänisyyksiä, paitsi vuonna 1993, kun Whitney Houstonin ”I Will Always Love You” nappasi vuoden hitin palkintopaikat sekä pop- että rnb/soul/hip-hop-genreissä. Kappale on muutenkin länsimaisen balladihistorian suosituin ja tunnetuin. Pitääkö siis biisin solistin, tunnelman ja kaiken sen ympärille rakennetun olla niin vahvaa, ettei se edes kaipaisi moniäänisyyksiä? Edellyttääkö siis moniäänettömän hittibiisin kaava niin vahvaa vaikutelmaa muista elementeistä?

Kaikissa kolmessa genressä on ollut nyt yli 35 vuotta aina moniäänellisiä hittejä (lukuunottamatta 1993). Voiko tästä tehdä johtopäätöksen, että biisissä kannattaa olla moniäänisyyksiä, jotta se olisi todella menestynyt, ellei kyseessä ole Whitneyyn tasoinen täydellinen lauluteknillinen nappisuoritus, joka ei muiden vahvojen elementtien takia kaipaa minkäänlaista gospelkuoroa tai hentoakaan backing vocals-efektiä? Tietysti jokaisen biisin takana on uniikki visio biisin estetiikasta ja halutuista elementeistä ja niiden balanssista, mutta moniäänisyydet näyttävät useimmiten olevan aina mukana niissä biiseissä, jotka pyrkivät nousemaan ja päätyvätkin listojen kärkeen.

6.1 Voimakas vai minimaalinen moniäänisyyksien käyttö

Moniäänisyyksien käytön määrä vaihtelee kappaleittain. On biisejä, joissa käytetään vain yhtä melodian tukiääntä, luoden minimaalisemman moniäänitunnelman. On biisejä, joissa on käytetty massiivisia moniäänisyyksiä. Massiivisuudella pyritään usein tekemään biisistä erittäin suuren ja mahtavan kuuloinen, mutta se ei aina tarkoita, etteikö minimaalinen moniäänisyyksien käyttö biisissä tekisi siitä vähemmän juhlallisen tai vaikuttavan. Vähine moniäänisyyksineen biisi on intiimimpi. Tai jos biisivisio on suuri, mutta tuotannossa ei käytetä moniäänisyyksiä, niin silloin ehkä tarvitaan voimaa muista elementeistä esim. solistin lauluäänestä, instrumentaalipohjasta tai lyriikoista, Whitney Houstonin ”I Will Always Love You”:n tavoin.

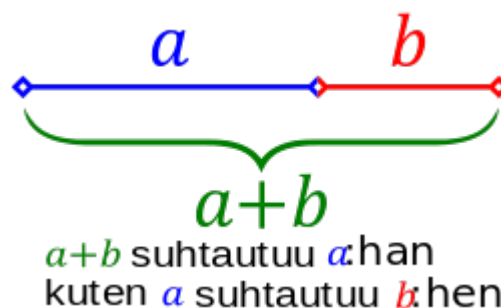
Monia perinteisiä, etenkin 1960-1980-lukujen pop-biisien yhtäläisyyksiä etsiessä ja tarkastellessa huomaa, että useimmiten moniäänisyyksien rooli kasvaa biisin edetessä

kohti loppua, ja jos biisillä on loppuke, niin se on huomattavasti rauhallisempi kuin loppukertosäe. Tämä ei ole biisien muotokaava, vaan osissa esiintyvien moniäänisyyksien määrän tarkastelua suhteessa biisiin. Kutsun sitä moniäänisyyksien minimaaliseksi etenemistyyliksi:

Taulukko 2 – Moniäänisyyksien minimaalinen etenemistyyli

Biisin osa	Moniäänisyyksien määrä
Intro	0 tai huomattava
Säkeistö 1	0 tai tukevia moniäänisyyttä
Bridge 1 (jos on)	0 tai hieman
Kertosäe 1	Huomattava määrä tai 0
Säkeistö 2	0 tai sirosti melodiaa tukevat lisä-äännet
Bridge 2 (jos on)	0 tai hieman
Kertosäe 2	Huomattava määrä
C-osa	0, hieman tai huomattavasti
Loppukertosäkeistö(t)	Huomattava määrä – todennäköisimmin loppukertosäkeessä moniäänisyyksiä käytetään enemmän, kuin edeltävissä osissa
Loppuke (jos on)	0 tai hillitymmin kuin loppukertosäkeessä

Eli loppukertosäe on biisin huipentuma. Biisin moniäänisyyksien kehitys kohti huipentumaa muistuttaa esteettisesti kultaisen leikkauksen suhdetta. Kultainen leikkaus on luonnossa, matematiikassa ja geometriassa esiintyvä suhde. Kultaista leikkausta/suhdetta on mielletty esteettisesti miellyttäväksi, ja sitä on laajasti käytetty niin musiikissa, arkkitehtuurissa ja kuvataiteessa sommittelutapana, jossa ”huipentumakohta” sijaitsee suhteessa kokonaisuuteen juuri vähän keskikohdan jälkeen (Wikipedia 2017).

Kuvio 2: Kultainen leikkaus janamuodossa

Tällaista moniäänisyyksien sommittelua/kehityskaavaa mukailevat mm. seuraavien tunnettujen artistien/bändien erittäin tunnetut biisit:

Taulukko 3 – Minimaalista etenemistyyliä mukailevat tunnetut biisit

Artisti	Kappale(et)
Michael Jackson	Bad, Beat It, Billie Jean, The Way You Make Me Feel, Thriller, You Rock My World, Remember The Time
Prince	When Doves Cry, Little Red Corvette, Raspberry Beret
ABBA	Money Money Money, Gimme Gimme Gimme,
Beatles / Lennon	Hello Goodbye, Penny Lane, I Want To Hold Your Hand, Yellow Submarine, Come Together, Something, Woman
Bruce Springsteen	Human Touch, Glory Days, Hungry Heart
Bangles	Manic Monday, Eternal Flame, Walk Like An Egyptian
Adele	Rolling In The Deep, Send My Love (To Your New Lover)
Alicia Keys	If I Ain't Got You, No One, Woman's Worth

Grungen ja rockin vastapainona 1990- ja 2000-luvuilla vahva glamour-tyylinen R'n'B vaikutti populaarimusiikkiin, mm. Mariah Carey, Jennifer Lopez, Destiny's Child ja Boyz II Men. Kahden viimeisen tuotanto on lähes pelkkää moniäänisyyttä. Musiikkituotannon vahvan digitalisoitumisen ansiosta tuolloin moniäänisyyksiä alettiin harjoittaa vahvana elementtinä jo säkeestä alkaen. Rikkaiden moniäänisyyksien käyttöä on esiintynyt aina, mutta nykytekniikan ansiosta musiikin tuottaminen ja äänittäminen on helppoa ja kaikkien ulottuvilla, ja sen takia nykyään moniäänisyyksiä esiintyy populaarimusiikissa enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Rikkaampien moniäänisyyksien kaava näyttää yleispiirteiltään seuraavanlaiselta (lihavoidut alakohdat ovat eroja edelliseen kaavaan):

Taulukko 4 – Moniäänisyyksien rikas etenemistyyli

Biisin osa	Moniäänisyyksien määrä
Intro	0 tai huomattava
Säkeistö 1	0 tai tukevaa moniäänisyyttä
Bridge 1 (jos on)	Huomattava määrä
Kertosäe 1	Huomattavampi määrä
Säkeistö 2	0 tai sirosti tukevaa moniäänisyyttä
Bridge 2 (jos on)	Huomattava määrä
Kertosäe 2	Huomattavampi määrä
C-osa	Huomattava määrä
Loppukertosäkeistö(t)	Huomattava määrä – loppukertosäkeessä moniäänisyyksiä käytetään enemmän, kuin edeltävissä osissa
Lopuke (jos on)	0 tai hillitymmin kuin loppukertosäkeessä

Ja ”rikkaampaa” kaavaa mukailevat vahvasti mm. seuraavien tunnettujen artistien/bändien erittäin tunnetut biisit eri vuosikymmeniltä:

Taulukko 5 – Rikasta etenemistyyliä mukailevat tunnetut biisit

Artisti	Kappale(et)
Alicia Keys	Fallin', Girlfriend, You Don't Know My Name
Brandy & Monica	The Boy Is Mine
Deborah Cox	Nobody's Supposed To Be Here
Jennifer Lopez	Love Don't Cost A Thing, Jenny From The Block, If You Had My Love, All I Have
Mariah Carey	We Belong Together, Fantasy, Emotions
Lady Gaga	Bad Romance, Poker Face, Just Dance, Judas, Born This Way, LoveGame, Telephone, The Edge Of Glory, Applause, You And I, Paparazzi, Alejandro
Madonna	Vogue, Material Girl, Papa Don't Preach
Earth, Wind & Fire	Boogie Wonderland, Let's Groove, September
Justin Timberlake	Cry Me A River, LoveStoned/I Think She Knows, Suit & Tie, My Love, TKO, Mirrors, What Goes Around...Comes Around
Rihanna	Rehab, Take A Bow, Don't Stop The Music, Rude Boy
Mary J. Blige	Be Without You, Family Affair
Christina Aguilera	Ain't No Other Man, Beautiful
Stevie Nicks / Fleetwood Mac	Edge Of Seventeen, Little Lies, Gypsy, Stop Draggin' My Heart Around (feat. Tom Petty)
ABBA	Dancing Queen, Mamma Mia, Knowing Me Knowing You, Waterloo, Take A Chance On Me
Bee Gees	How Deep Is Your Love, Stayin' Alive, Night Fever, You Should Be Dancing
Bruno Mars	24K Magic, That's What I Like, The Lazy Song
Taylor Swift	Shake It Off, We Are Never Getting Back Together, 22
Beyoncé	If I Were A Boy, Halo, Crazy In Love, Deja Vu, Love On Top, Countdown, Me Myself & I
Destiny's Child	Girl, Say My Name, Bills Bills Bills, Survivor
Kylie Minogue	Can't Get You Out Of My Head, In Your Eyes, In My Arms, Spinning Around
Janet Jackson	Feedback, "No Sleep", Rhythm Nation
Beatles	Love Me Do, If I Fell, Please Please Me, Nowhere Man

Kaikkia historian hittejä emme voi laittaa kaavojen raameihin, mutta yleisenä huomiona voi pitää sitä, että usein moniäänisyydet huipentuvat hittibiiseissä kultaisen leikkauksen mukaan. Poikkeuksia ja ääripäitä on esiintynyt ja tulee esiintymään, kuten esimerkiksi Queenin Bohemian Rhapsody, jonka muoto ja tyyli poikkeaa täysin kaikesta ”perinteisestä ja totutun kuuloisesta” populaarimusiikista. Tosin Bohemian Rhapsodyssakin moniääninen huipentuma sijaitsee kultaisen leikkauksen mukaisesti

vähän keskikohdan jälkeisellä puoliskon paikkeilla. Taikka Christina Aguilera Candyman, joka on pelkkää moniäänisyyttä. Tai esimerkiksi Beyoncé'n suurimmat hitit (Single Ladies, Run The World (Girls), Diva, Check On It) ovat kaikki pelkkää moniäänisyyttä, ja voi olla, ettei Beyoncé'n suurta suosiota ja mahtipontisuutta olisi saavutettu ilman massiivisia moniäänisyyksiä, jotka ovat läsnä laulajattaren biiseissä miltei koko ajan. Voiko olla, että tämän tuotannollisen seikan valtavan musikaalipsyykkisen vaikutuksen takia Beyoncéa pidetään nykyajan menestyneimpänä naislaulajana ja artistina?

7 Pohdinta – Yksilön ja yhteisön oma sonoluminesenssi

Tavoitteenani oli syventyä pohtimaan, miksi moniäänisyydet iskevät meihin ja miksi hittibiiseissä useimmiten esiintyy moniäänisyyksiä. Analysoin kuuntelemalla työtäni varten Billboard-listan hitit sekä noin 100 muuta hittibiisiä, jossa moniäänisyyttä esiintyy. Jaoin aineiston kahteen kategoriaan, eli moniäänisyyksien minimaaliseen sekä rikkaaseen etenemis-/käyttötyyliin. Olen esitellyt etenemistyyliä kaavoina luvussa 6.1 tarkemmin, ja tuonut esille biisejä, jotka mukailevat kaavoja.

Kuuntelun muodossa tapahtuva analyysini jäsensi itselleni moniäänisyyksien ilmenemistä hittibiiseissä ja antoi työkalun itselleni omaa työskentelyä varten tulevaisuudessa. Arvioin, että havainnoistani olisi hyötyä alalla työskenteleville sikäli, että se tarjoaa tiedostamisen välineen moniäänisyyksien käyttöön. Olen itse havainnut pohtivani koko ajan moniäänisyyksiä musiikissa. Toisaalta vaikka tiedostaa moniäänisyyksien merkityksen, niin taiteellisessa työssä suureksi haasteeksi jää edelleen se, käyttääkö rikasta vai minimalistista moniäänisyyttä. Se riippuu täysin jokaisen omasta taiteellisesta visiosta. Tulen pohtimaan aihetta jatkossakin.

Saavatko itseämme viehättävien biisien moniäänisyydet meidät siis todellakin kokemaan olevamme osa ihmisyyttä? Kun taas koemme olomme etäiseksi muista, niin voivatko ne kuulokkeissakin kuullut taustalaulut oikeasti lisätä meidän turvallisuuden tunnetta ja oloa siitä, että saamme sittenkin kuulua joukkoon sellaisina kuin olemme, tai että olemme osa jotain suurempaa? Vähintään alitajunnan tasolla kyllä, jos ei tiedostetulla. Joskus olemme yksin, mutta esi-isimmekin tavoin haluamme kuitenkin kuulua samaan joukkoon, heimoon ja ilmaista mukanaolomme, kun koko stadionin kanssa yhdymme lavalla olevan artistin tai bändin hoilattamaan tunnettuun melodiaan. Tai kun esimerkiksi katsomme värikkäitä ja laulutäyteisiä Disney-

lastenelokuvia ja piirrettyjä, joissa kuoroon yhtyy ihmishahmojen lisäksi koko luonto ja eläinkunta. Kehomme resonoi oman ja toisten äänen yhteissoinnista henkisesti, sosiaalisesti ja musikaalisesti niin paljon, että yhteenkuuluvuuden tunnetta on vaikea olla tuntematta. Väkisinkin kehomme erittää positiivisia hormoneja, jolloin saamme lisää elinvoimaa, sisäistä varmuutta ja turvallisuuden tunnetta tässä maailmassa. Uskon, että moniäänisyydet eivät ole vain jonkinlainen itsestäänselvyys, vaan ne ovat luonnollinen, hengellinen, yhteisöä ja yksilöä tukeva elementti, ihmiskunnan ja eläinkunnan sosiaalinen jatkumo. Tottakai moniäänisyys vaikuttaa eri ihmisiin eri tavalla, toiset ovat herkempiä kuin toiset ja jokainen reagoi omalla tavallaan.

Oli se sitten kuorolaulu, moniäänisyyksien bongaaminen musiikista kuunnellen kuulokkeet korvissa tai kaiuttimilla, kansallislauluun tai stadionin raikuun yhtyminen konsertissa taikka urheilutapahtumassa, samoin armeijan tai puolustusvoimien ryhmähuudot, tai vaikkapa aasialaisen lyömäsoitinryhmän soittoon kuuluvat karjaisut yhteen ääneen. Vertauskuvallisesti yhteisääni on ihmisjoukon luoma omanlainen sosiaalinen sonoluminesenssi (ks. luku 2.1), jossa yksilö vapauttaa ja synnyttää energiaa, yhteenkuuluvuutta, Vertauskuvallisesti saamme aikaan valoa, kun luomme yhteenkuuluvuuden prosessissa sosiaalisia siteitä, varmuutta ja luottamusta ryhmäämme/ryhmiimme sekä itseemme.

Pidän moniäänisyyksiä merkittävänä tuotannollisena elementtinä, jonka ansiosta biisistä voi tulla hitti tai hitimmän kuuloinen, sillä niillä voidaan lisätä biisin melodista ja harmonista vaikuttavuutta kuulijaan. Koen, että yhtä lailla kun me poimimme keskustelussa vastapuolen hienojen sanojen seasta itse sanoman/pääidean, niin samalla tavalla keskitymme poimimaan moniäänisyyksien/koristeiden seasta päälaulumelodiaa. Kun puhuja puhuu nopeasti tai paljon, joudumme keskittymään kunnolla kuullaksemme hänen perimmäisen viestinsä, jos olemme asennoituneet siihen. Emme muista puhujan kaikkia sanoja, mutta mieleemme jää kuulemastamme tai luetusta informaatiosta olennaisin tieto. Teemme aivotyötä erottaaksemme informaatiosta sen olennaisimman, kantavimman ja merkityksellisimmän osan – melodian. Koen, että samalla tavalla musiikissakin, kuulija muistaa laulettuun melodian helpommin, kun sitä ympäröi taustalaulut, niin kuin pääsanoman sanakirjon seasta.

Lähteet

Eskola, K. 2014. Luminesenssiajoitukset. [Verkkajulkaisu].

<https://www.luomus.fi/fi/luminesenssiajoitukset> (Viitattu 8.1.2018)

Luotola, J. 2015. Akustinen levitaatio paranee - Ääni saa pienet esineet leijumaan ja liikkumaan ilmassa. Tekniikka&Talous. [Verkkajulkaisu].

<https://www.tekniikkatalous.fi/innovaatiot/2015-01-07/Akustinen-levitaatio-paranee---%C3%84%C3%A4ni-saa-pienet-esineet-leijumaan-ja-liikkumaan-ilmassa-3258123.html> (Viitattu 8.1.2018)

Marjanen, K. 2009. The Belly-Button Chord. Connections of Pre- and Postnatal Music Education with early Mother-Child Interaction. University of Jyväskylä, Finland. Jyväskylä Studies in Humanities. [Väitöskirja].

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3769-0> (Viitattu 8.1.2018)

Leino, R. 2017. Ultraääni keittää syövän ja kuljettaa lääkkeen - ”Kohteessa kuplat räjäytetään”. Tekniikka&Talous. [Verkkajulkaisu].

<https://www.tekniikkatalous.fi/tiede/ultraaani-keittaa-syovan-ja-kuljettaa-laakkeen-kohteessa-kuplat-rajaytetaan-6686735> (Viitattu 8.1.2018)

Leisiö, T. 2013. ”Miksi ihminen alkoi laulaa?”. Tiede. [Verkkajulkaisu].

https://www.tiede.fi/artikkeli/kysy/miksi_ihminen_alkoi_laulaa_1 (Viitattu 8.1.2018)

Leisiö, T. 2009. Musiikin yhdeksän evoluutiota. [Verkkajulkaisu].

<https://journal.fi/tt/article/view/2644> (Viitattu 8.1.2018)

Nummila, S. 2012. Näin toimii levitaatio ääniaaltojen avulla. Avaruus.fi [Verkkajulkaisu].

<https://www.avaruus.fi/uutiset/maa-ja-lahiavaruus/nain-toimii-levitaatio-aniaaltojen-avulla.html> (Viitattu 8.1.2018)

Puttonen, M. 2016. Liikenteen melu voi jopa tappaa – Helsingissä ohjearvon ylittävillä alueilla asuu 225 000 ihmistä. Helsingin Sanomat. [Verkkokolehti].

<https://www.hs.fi/tiede/art-2000002881540.html> (Viitattu 8.1.2018)

Rytmi. 2008. ”Nuotit peräisin lähes 3400 vuotta vanhoista savitauluista – kuuntele maailman vanhin biisi!”. [Verkkojulkaisu].

<http://www.rytmi.com/uutiset/nuotit-peraisin-lahes-3400-vuotta-vanhoista-savitauluista-kuuntele-maailman-vanhin-biisi/> (Viitattu 8.1.2018)

Schirber, M. 2008. New Way to Kill Viruses: Shake Them to Death. [Verkkojulkaisu].

<https://www.livescience.com/7472-kill-viruses-shake-death.html> (Viitattu 8.1.2018)

Sibelius Akatemia. 2006. Akustiikan perusteet: Osaääneistö. [Verkkojulkaisu].

<http://www2.siba.fi/akustiikka/index.php?id=14&la=fi> (Viitattu 8.1.2018)

Uro, J. 2010. Death metallia vai klassista kitaraa? [Verkkojulkaisu].

<https://www.vau.fi/raskaus/raskaus-ja-tunteet/musiikkia-mahaan/> (Viitattu 8.1.2018)

Virtuaali AMK. 2007. Grounded theory. [Verkkojulkaisu].

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464144782/1194348654857/1194356926123.html> (Viitattu 8.1.2018)

Voutilainen, M. 2000. Sonoluminesenssilaitteiston parametrit ja niiden määrittäminen. Materiaalifysiikka. Teknillinen korkeakoulu. [Erikoistyö].

<https://voutila.web.cern.ch/voutila/etyot/etyo1.pdf> (Viitattu 8.1.2018)

Välimäki, S. 2005. Musiikki, ruumis, ääni - ja K.D. Lang: filosofinen ja musiikkianalyttinen vuoropuhelu. Toim. Torvinen, Juha & Padilla, Alfonso. Musiikin filosofia ja estetiikka : kirjoituksia taiteen ja populaarin merkityksistä. Helsinki: Yliopistopaino. (Viitattu 8.1.2018)

Wikipedia. 2017. Kultainen leikkaus.

https://fi.wikipedia.org/wiki/Kultainen_leikkaus (Viitattu 11.3.2018)

Wikipedia. 2018. Kansallislaulu. [Verkkojulkaisu].

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Kansallislaulu> (Viitattu 11.3.2018)

Wikipedia. 2017. Многодорожечная запись (Moniraitanauhuri). [Verkkajulkaisu].

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D1%81%D1%8C

(Viitattu 11.3.2018)

Wikipedia. 2014. Biladi. [Verkkajulkaisu].

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Biladi> (Viitattu 11.3.2018)

Wikipedia. 2015. Kuoro. [Verkkajulkaisu].

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Kuoro> (Viitattu 11.3.2018)

Yle Savo. 2011. Ultraäänestä apua syövän hoitoon. [Verkkajulkaisu].

<https://yle.fi/uutiset/3-5085428> (Viitattu 8.1.2018)

Yle Luonto. 2015. Miksi linnut eivät lennä jonossa vaan aurassa?. [Verkkajulkaisu].

<https://yle.fi/uutiset/3-8355150> (Viitattu 8.1.2018)

Yle Kulttuuri. 2014. Kuorolaulu pidentää ikää ja parantaa elämän laatua - laulamisen terveysvaikutuksia tutkitaan ja testataan. [Verkkajulkaisu].

<https://yle.fi/uutiset/3-7229532> (Viitattu 8.1.2018)